

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
УКРАЇНИ**

**ЛЬВІВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ**

**КОНСУЛЬТАТИВНА
МІСІЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ**

ВІЙНА В УКРАЇНІ: ЗРОБЛЕНІ ВИСНОВКИ ТА НЕЗАСВОЄНІ УРОКИ

**Збірник тез
Міжнародної науково-практичної конференції**

21 лютого 2025 року

Київ – Львів – Харків

УДК 355.01(477-651.2:470-651.1)

В42

Рекомендовано до друку та розміщення в електронних сервісах ЛьвДУВС
Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 26 лютого 2025 року № 13)

Упорядник:
У. О. Цмоць

Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки : збірник тез
В42 Міжнародної науково-практичної конференції (21 лютого 2025 року) /
упоряд. У. О. Цмоць. Львів : Львівський державний університет внутрішніх
справ, 2025. 586 с.

Уміщено тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції
«Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки», яка відбулася 21 лютого
2025 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ.

*Опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів,
статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.*

The collection contains the participants' reports of the International Scientific and
Practical Conference «The War in Ukraine: Conclusions Drawn and Lessons Not Learnt»,
which was held on February 21, 2025, at Lviv State University of Internal Affairs.

*The reports are published in the author's edition. The authors are responsible for the
reliability of the facts, statistical data, and the accuracy of the material presented.*

УДК 355.01(477-651.2:470-651.1)

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2025

Помаза-Пономаренко А. Л.,
завідувач науково-дослідної лабораторії
з дослідження проблем управління у сфері цивільного захисту,
доктор наук з державного управління, старший дослідник,
(Національний університет цивільного захисту України)

Тарадуда Д. В.,
доцент кафедри ліквідації надзвичайних ситуацій
Інституту післядипломної освіти
кандидат технічних наук, доцент
(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Актуальність обраної теми дослідження не викликає заперечень, адже Україна сьогодні перебуває у стані політичної, економічної, соціальної кризи, а також у правовому режимі воєнного стану, запровадженого 24 лютого 2022 р. у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України.

Сучасні підходи до відновлення мають бути гнучкими, оперативними та ефективними, оскільки Україна перебуває у стані постійних змін, де безпекові, економічні та соціальні виклики виникають і трансформуються з великою швидкістю. Ключовим завданням є не просто відбудова пошкоджених об'єктів, а створення нової стійкої до викликів моделі розвитку, яка зможе запобігти подібним загрозам у майбутньому. Водночас механізми подолання наслідків війни повинні охоплювати і фізичну реконструкцію, і підвищувати рівень довіри суспільства до влади, забезпечуючи правопорядок й ефективне функціонування державних структур.

Отже, незаперечною є важливість визначення механізмів реалізації державної політики з ліквідації наслідків воєнних дій, що позначились на стані функціонування критичної інфраструктури. Це є необхідним не лише з позиції визначення темпів відбудови критичної інфраструктури країни, а й формування основи для її подальшого розвитку, зміцнення національної безпеки та становлення України як сучасної європейської держави.

Держава-агресор здійснює цілеспрямовані масовані ракетно-дронові обстріли критичної інфраструктури України. Від початку повномасштабної зовнішньої агресії ці обстріли набули масованого та регулярного характеру. У період з 2022 р. по 2024 р. РФ здійснила понад 11 тис. ракетно-дронових обстрілів території України. Відтак, набувають актуальності наукові розвідки щодо визначення стану нанесених збитків вітчизняній критичній інфраструктурі (далі – КІ) і шляхів її відновлення.

Дослідження заходів, вжитих Україною перед вторгненням РФ для забезпечення належного фізичного захисту критичної енергетичної інфраструктури, дає підстави стверджувати, що цих заходів виявилось недостатньо. Оскільки вони були спрямовані на захист від диверсійних і терористичних актів [9, с. 55]. З лютого 2022 року Україна реалізує численні заходи реагування, протидії та пом'якшення наслідків аварій в енергетичному секторі. Воєнний досвід, отриманий тисячами енергетиків за час повномасштабної агресії РФ, заклав міцну основу для цих заходів реагування та протидії [8]. Промисловість накопичила запасні частини до вторгнення для ремонту пошкодженої енергетичної інфраструктури, а більші компанії розробили резервні центри управління з альтернативними каналами зв'язку в безпечних зонах [9, с. 55]. На початку вторгнення було забезпечено заходи з реалізації спланованих планів евакуації необхідного персоналу та сімей у ці місця, створення спеціально навчених ремонтних бригад, кількість яких швидко зросла після напрацьованого досвіду інтенсивних боїв [7]. Крім того, було створено кризові підрозділи (центри). В очікуванні же чергової хвилі кінетичних атак на енергетичну інфраструктуру в майбутньому Україна має вживати додаткових заходів для зміцнення або покращення фізичного захисту енергетичної інфраструктури [8].

Держава-агресор нанесла шкоду всім складникам екологічної сфери України, і в т.ч. через руйнацію об'єктів КІ. Процеси впливу забруднень на атмосферу через їх складність можна описувати на основі спостережень на регулярній основі [5]. Щодо збитків нанесених РФ через обстріли української критичної інфраструктури, то відповідна інформація представлена в табл. 1.

**Загальна оцінка обсягів нанесених рф збитків критичній інфраструктурі України
станом на червень 2023 року**

№ з/п	Назва сектору критичної інфраструктури	Загальна оцінка збитків, млрд доларів США
1	Сектор житлової забудови	55,9
2	Інфраструктура	36,6
3	Промисловість	11,4
4	Освітня сфера	9,7
5	АПК	8,7
6	Енергетичний сектор	8,8
7	Фонд лісового господарства	4,5
8	Транспортна інфраструктура	3,1
9	Система охорони здоров'я	3,1
10	Комунальне господарство	2,7
11	Торгівля	2,6
12	Культура, спорт, туризм	2,4
13	Адміністративні будівлі	0,5
14	Цифрова інфраструктура	0,5
15	Соціальний сектор	0,2
16	Фінансовий сектор	0,2
17	Усього	150,5

Джерело: складено на підставі [6, с. 12]

Незважаючи на накопичення енергокомпаніями запасів запчастин, необхідних для ремонту енергосектору, важливим моментом є міжнародна підтримка в постачанні Україні спеціалізованого обладнання та запасних частин. З перших місяців вторгнення рф, ЄС постачає такі товари, як гуманітарна допомога Україні та міжнародна технічна підтримка. Серед останньої можна виокремити такі заходи з відновлення КІ та подолання наслідків її руйнації в Україні через ракетно-дронові обстріли рф: 02.11.2022 р. Швейцарія виділила Україні майже \$100 млн на термінове відновлення енергетичних об'єктів; 18.11.2022 р. українська влада почала розгортати по всій країні «Пункти незламності»; 23.11.2022 р. в Європарламенті була започаткована ініціатива «Генератори надії»; у грудні 2023 р. Нідерланди надали Україні допомогу на суму 120 мільйонів євро на підтримку на енергетики тощо [2]. У Міністерстві енергетики України оголошено план будівництва в Україні 4 атомних блоків. У разі реалізації цього проекту Хмельницька АЕС мала б стати найбільшою атомною станцією в Європі. Станом на початок 2025 р. даний план так і не було зrealізовано, хоча у 2024 р. Норвегія виділила понад 450 млн доларів грантової підтримки енергетичному сектору України [1].

Таким чином, збитки, нанесені рф об'єктам КІ України, є, безумовно, значними. Їхне відшкодування – це найближче майбутнє держави-агресора. У той же час, кошти виділені в межах міжнародної технічної підтримки для відновлення КІ мають раціонально використовуватись, щоб забезпечити безпечне її функціонування за будь-яких умов. Крім того, потрібно розвивати публічно-приватне партнерство у сфері КІ, оскільки значна її частина перебуває у приватній власності. У цьому контексті набувають актуальності наукові розвідки, спрямовані на визначення шляхів і засобів попередження надзвичайних ситуацій на об'єктах КІ.

1. Норвегія вже надала понад \$450 мільйонів грантів українському енергосектору. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3818035-norvegia-vze-nadala-ponad-450-miljoniv-grantiv-ukrainskomu-energosektoru.html>.

2. Помаза-Пономаренко А.Л. Збитки, нанесені бойовими діями об'єктам критичної інфраструктури в Україні: механізми оцінювання та відновлення // Успіхи і досягнення в науці. 2025. Вип. 1 (1). С. 601–61.

3. Помаза-Пономаренко А.Л., Тарадуда Д.В. Забезпечення стійкості системи державного регулювання об'єктів підвищеної небезпеки // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/3461>.

4. Помаза-Пономаренко А.Л., Тарадуда Д.В. Перспективи розвитку публічного адміністрування як критичної інфраструктури // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної он-лайн конференції «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (24.10.2024, м. Одеса). С. 131–133.

5. Помаза-Пономаренко А.Л., Тарадуда Д.В. Управлінські підходи до попередження надзвичайних ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури та підвищеної небезпеки // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/5502/5557>.

6. Aebi S., Hauri A., Kamberaj J. Critical Infrastructure Resilience in Ukraine: Energy, Transportation, and Communication. URL: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RR-Report-2024-Critical-Infrastructure-Resilience.pdf>.
7. Lambroschini S. How Do Ukrainian Networks Resist? Sources and Limits of Critical Infrastructure Resilience // PONARS Eurasia Policy Memo. 2022. URL: <https://www.ponarseurasia.org/how-do-ukrainian-networks-resist-sources-and-limits-of-critical-infrastructure-resilience/>.
8. Hammer M. Ukraine Races to Protect its Energy System from Russia // Times. 15.11.2023. URL: <https://time.com/6335675/ukraine-russia-energy-system-winter/>.
9. Sukhodolia O. Ukrainian Energy Sector under Military Attack: Lessons for Resilience // in book: War and Energy Security: Lessons for the Future (Tallinn: International Centre for Defence and Security ICDS). 2023, p. 46–59. URL: https://www.researchgate.net/publication/370630939_Ukrainian_Energy_Sector_under_Military_Attack_Lessons_for_Resilience.